

Transportstyrelsens uppföljning av myndigheters inköp av bilar och upphandling av bilresor enligt SFS 2009:1

Innehåll

1. BAKGRUND	4
2. METOD	4
2.1 Rapporteringsverktyg	4
2.2 Antal myndigheter	4
Undantag från rapporteringsplikt:	4
2.4 Rapporteringsperiod.....	5
3. SVARFREKVENSS	5
3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson.....	5
4. FORDON SOM INTE OMFATTAS AV FÖRORDNINGEN	5
5. UPPFÖLJNING AV MYNDIGHETERNAS INKÖP OCH LEASING.....	6
5.1 Personbilar	6
5.2 Lätta lastbilar	7
5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året	8
6. UPPFÖLJNING AV UPPHANDLINGAR	8
7. UPPFÖLJNING AV TEKNIK FÖR DRIFT OCH FÖRBRUKAT BRÄNSLE	9
7.1 Teknik för drift	9
7.2 Förbrukat bränsle	10
8. UPPFÖLJNING AV ALKOLÅS	10
9. SÄRSKILDA SKÄL.....	11
12. ÖVRIGT.....	11
BILAGOR.....	11

Sammanfattning

Enligt förordning SFS 2009:1 ska alla myndigheter under regeringen lämna redogörelser till Transportstyrelsen över sina inköp, sin leasing och sina upphandlingar under det föregående kalenderåret. Antalet myndigheter med rapporteringsplikt under kalenderår 2012 uppgick till 232 stycken. Av dessa har 217 myndigheter rapporterat alla uppgifter och 11 myndigheter har rapporterat delvis. Det innebär att svarsfrekvensen uppgår till 98 % (att jämföras med samma siffra för 2011, 91 % för 2010 och 74 % år 2009).

Antalet myndigheter som har rapporterat och köpt personbilar uppgår till 67, varav 50 myndigheter (74 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 71 % av de inköpta personbilarna uppfyller kraven i förordningen. För utryckningsfordon gäller att minst 50 % ska vara miljöbilar vilket inte alls är uppfyllt (23 %).

Årets resultat är något bättre än förra året när det gäller andelen godkända myndigheter avseende köp/leasing av personbilar (74 % 2012, 67 % 2011). Tvärtom är det för andelen godkända personbilar (71 % 2012, 81 % 2011). En av anledningarna är att Trafikverket har köpt/leasat avsevärt färre bilar under 2012 jämfört med 2011. Under 2011 köpte Trafikverket 524 bilar som huvudsakligen var miljöbilar medan det under 2012 enbart köptes 3 bilar.

Andelen miljöbilar är lägre 2012 (71 %) jämfört med 2011 (88 %), baserat på de bilar som har miljöbilskrav vilket innebär att undantagna bilar inte är med i beräkningen. Återigen är en av anledningarna att Trafikverket köpt avsevärt färre bilar under 2012. Notera att ”godkänd enligt förordningen” inte behöver betyda att kraven för miljöbil är uppfyllt. Med miljöbil avses att bilen uppfyller kraven enligt Vägtrafikskattelagen (2006:227) men det finns undantag och en möjlighet att ange särskilda skäl som gör att en icke miljöbil blir godkänd ändå enligt förordningen.

Antalet myndigheter som har rapporterat och köpt lätta lastbilar uppgår till 37, varav 28 myndigheter (76 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 93 % av de inköpta lätta lastbilarna uppfyller kraven i förordningen. Resultatet är bättre än förra året (2011) då 61 % av myndigheterna var godkända och 83 % av lastbilarna uppfyllde kraven.

Regeringen har en strävan att minst 75 % av myndigheternas fordonspark, inklusive leasing, ska var utrustade med alkolås 1 januari 2012. Årets rapportering visar att det målet inte alls är uppnått; endast 17 % av myndigheternas fordonspark uppges vara utrustade med alkolås. Endast 3 av myndigheterna (4 %) klarar målet. Resultatet är i linje med förra året dvs. ingen förbättring.

1. Bakgrund

Syftet med förordning 2009:1 är att öka andelen miljöanpassade och trafiksäkra bilar, i förordningen uppdelat i personbilar och lätta lastbilar. Alla myndigheter under regeringen ska senast 1 mars lämna en redogörelse till Transportstyrelsen för sina inköp, sin leasing och upphandlingar under det föregående kalenderåret. Transportstyrelsens uppgift är att göra en uppföljning av myndigheternas redogörelser, inklusive för den egna verksamheten. Uppföljningen ska lämnas till regeringen senast 1 april.

2. Metod

2.1 Rapporteringsverktyg

Det verktyg som används för inrapportering av uppgifter enligt SFS 2009:1 är sedan år 2009 ett webbaserat uppföljningsverktyg som kallas för FRIDA. Uppgifterna i FRIDAS databas består av fordonsdata från Transportstyrelsens vägtrafikregister.

Respektive kontaktperson får ett unikt användarnamn och lösenord till rapporteringssystemet. Vid inloggning presenteras de fordon som myndigheten köpt/leasat under föregående kalenderår samt en sammanställning över myndighetens totala fordonsinnehav. Via gränssnittet rapporterar användaren uppgifter i enlighet med förordningen (§ 30) samt motiverar eventuella skäl till avsteg.

Mindre justeringar har gjorts under året i rapporteringsverktyget för att förtydliga frågeställningarna för systemets användare. Nytt är att hela frågeställningen om alkohol ligger samlad i en vy i systemet, oavsett om det är årets fordon eller tidigare års förvärv.

2.2 Antal myndigheter

Antal myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen uppgick under år 2012 till 231 stycken.¹ Dessutom omfattas de sex AP-fonderna av kraven i SFS 2009:1, vilket är nytt från och med 2012 års rapportering.

Undantag från rapporteringsplikt:

- Tre myndigheter löper under Riksdagen och dess verk² och har därmed inte rapporteringsplikt (med hänvisning till 2009:1, 1 §).
- En myndighet³ omfattas inte av 2009:1 pga. sekretessbelagd verksamhet.

¹ Myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen enligt Ekonomistyrningsverket

² Riksdagens ombudsmän JO, Riksdagsförvaltningen, Riksrevisionen.

³ Säkerhetspolisen

- En annan myndighet⁴ omfattas inte av förordningen efter utredning
- Totalt är det utifrån ovanstående 232 myndigheter med rapporteringsplikt.

2.4 Rapporteringsperiod

Rapportering utfördes under perioden 1 februari 2013 till 1 mars 2013.

3. Svarsfrekvens

3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson

Antal myndigheter som meddelat kontaktperson är 231, det vill säga 99 % av de myndigheter som har rapporteringsplikt (motsvarande siffra var vid föregående inrapporteringsperiod 98 %). Samtliga myndigheter har rapporterat uppgifter via rapporteringssystemet Frida.

4. Fordon som inte omfattas av förordningen

Totalt har 2259 personbilar/lätta lastbilar registrerats på statliga myndigheter under år 2012. I de fall användaren rapporterat något av nedanstående har fordonet tagits bort från statistiken eftersom i) de inte ägs av myndigheten ii) inte är inköpta/leasade under 2011 iii) inte omfattas av förordningen:

- Beslagtagna fordon av Rikspolisstyrelsen och Tullverket
- Omhändertagna fordon av Trafikverket
- Äldre fordon flyttade mellan olika filialer inom samma organisation
- Fordon flyttade mellan myndigheter i samband med att myndighet upphört.
- Fordon som är tillverkade för speciella militära ändamål som enligt förordningen 1 § ej omfattas av förordningen.

Totalt är det 852 fordon som inte omfattas av årets rapportering.

⁴ Kungliga hov- och slottsstaten

5. Uppföljning av myndigheternas inköp och leasing

5.1 Personbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=1159)
Utryckningsfordon, ok	Klarar miljöbilskrav Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar. (≤ 4 passagerare) Här ingår också bilar med fler än 4 passagerare som klarar partikelkrav (diesel).	102
Utryckningsfordon, ej ok	Klarar ej miljöbilskrav Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar. (≤ 4 passagerare) Här ingår också bilar med fler än 4 passagerare som inte klarar partikelkrav (diesel).	236
Personskydd	Partikelkrav (diesel)	16
Spaningsverksamhet	Undantas från alla krav	42
Personbil ok	Klarar kraven i 5 §	542
Ej miljöbil, Särskilda skäl	Klarar ej kraven i 5 § men särskilda skäl har angetts enligt 5 §	85
Klarar ej kraven för miljöbil	Klarar ej miljöbilskraven i 5 §	89
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar kraven	Klarar kraven i 7 §	41
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 7 §	6

I **Bilaga1_Pb** återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende personbilar. Det framgår att totalt 67 myndigheter har köpt eller leasat personbilar under 2012. Totalt har 1159 personbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

Vit: Undantagen

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Analysen visar att 74 % av de myndigheter som har köpt eller leasat personbilar har klarat kraven. Detta motsvaras av att 71 % av de inköpta personbilarna uppfyller kraven i förordningen.

Förordningen ställer krav på att minst 50 % av utryckningsfordonen är miljöbilar. Utryckningsfordon med flera än fyra passagerare är undantagna från detta krav. Totalt har 307 personbilar (fyra eller färre passagerare) köpts in som är utryckningsfordon. Av dessa fordon är 71 miljöbilar. Det innebär att endast 23 % av utryckningsfordonen uppfyller kraven. Utav de myndigheter som har utryckningsfordon⁵ uppfyller en myndighet, Tullverket, kravet på 50 %. Resultatet är något sämre än förra året (29 %) och även i år uppges orsaken vara att det är svårt att få tag i bilar som uppfyller verksamhetens behov.

5.2 Lätta lastbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) av lätta lastbilar delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=243)
Utryckningsfordon, Klarar kraven	Det finns inget krav på CO2 men krav finns för partiklar (< 5 mg/km) enligt 11 § (diesel)	6
Spaningsverksamhet	Undantas enligt 10 §	2
Klarar kraven	Klarar kraven i 10 § och 11 §	201
Klarar ej kraven, Särskilda skäl	Klarar ej kraven men särskilda skäl har angetts enligt 12 §	11
Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 10 § och 11 §	23

I **Bilaga2_LLB** återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende lätta lastbilar. Det framgår att totalt 37 myndigheter har köpt eller leasat lätta lastbilar under 2011. Totalt har 243 lastbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

Vit: Undantagen

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Analysen visar att 76 % av de myndigheter som har köpt eller leasat lätta lastbilar har klarat kraven. Detta motsvaras av att 91 % av de inköpta lastbilarna uppfyller kraven i förordningen.

⁵ Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Tullverket

5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året

Myndigheterna har rapporterat antalet fordon som är utryckningsfordon eller speciellt anpassade för personskydd. Totalt har 360 fordon, av totalt 1402, rapporterats (26 %), se tabell. Utryckningsfordonen är mest representerade, 25 %, jämfört med personskyddsfordon, 1 %.

Myndighet	Utryckningsfordon		Personskydd	
	PB	LB	PB	LB
Rikspolisstyrelsen	323	5	13	
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap		1		
Tullverket	13			
Försvarsmakten	2			
Kriminalvården			2	
Migrationsverket			1	

6. Uppföljning av upphandlingar

Myndigheterna har rapporterat att 2 upphandlingar av hyrbil och 8 upphandlingar av taxiresor har gjorts under 2011, se tabell nedan.

Transportstyrelsen har varit i kontakt med samtliga myndigheter som uppgett att de gjort egna upphandlingar. I tabellen redovisas inget när en myndighet har anslutit sig till ett ramavtal eller avropat från ett ramavtal.

Myndighet	Upphandling av hyrbil	Upphandling av taxiresor
Försvarsexportmyndigheten	1	0
Sjöfartsverket	0	4
Skogsstyrelsen	1	0
Statens veterinärmedicinska anstalt	0	1
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	0	1
Transportstyrelsen	0	1
Örebro universitet	0	1

Det har inte funnits något ramavtal för hyrbil under 2012. Den upphandling som Kammarkollegiet gjorde har överklagats och ärendet ligger sedan maj 2012 i Kammarrätten. Skogsstyrelsen har gjort en direktupphandling i väntan på ett ramavtal. Transportstyrelsen fick del av förfrågningsunderlaget där det bl.a. står att hyrbilarna ska klara kraven klara i SFS 2009:1. Om bilar saknas som klarar kraven får annan bil hyras tills ett miljöfordon kan ersätta detta.

Sedan maj 2012 finns ett ramavtal för taxiresor. Flera myndigheter har anslutit sig till ramavtalet som Kammarkollegiet förhandlat fram.

Sjöfartverket har tillsammans med Migrationsverket, Konkurrensverket, Luftfartsverket, Transportstyrelsen och SMHI gjort en egen upphandling gällande taxiresor. Det är i dagsläget oklart vilka krav som har ställts men Sjöfartverket meddelar att för vissa lotstransporter gäller miljöbilskrav när dessa finns att tillgå.

Statens veterinärmedicinska anstalt har gjort en direktupphandling av taxiresor. De har valt taxibolag som följer miljöledningssystem enligt ISO 14001 som används för att säkerställa en ständig minskning av den negativa miljöpåverkan. Myndigheten uppger att de miljöcertifierade taxibilarna är markerade invändigt eller utvändigt med en certifieringsdekal och mer än hälften av bilarna drivs av biogas.

Örebro universitet har också gjort en direktupphandling i väntan på att ett statligt ramavtal. Förfrågningsunderlaget innehåller inte alla krav som ställs i förordning (2009:1).

7. Uppföljning av teknik för drift och förbrukat bränsle

7.1 Teknik för drift

Nedan redovisas vilken teknik för drift som inköpta och leasade bilar är utrustade med. Med ”Bensin/El” avses en bil som tankas med bensin och återvinner elenergi under körning.

Teknik	Personbil	Lastbil
El	2	8
Bensin/El	16	
Bensin/Etanol	249	5
Bensin/Gas	18	4
Bensin	168	4
Diesel	706	222

7.2 Förbrukat bränsle

Nedan redovisas hur stor den sammanlagda volymen av förbrukat bränsle är för sådana miljöbilar som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med alternativt bränsle, fördelat på slag av bränslen och fordonsslag (30 §, punkten 5). I praktiken motsvaras det av bilar som går på bensin och etanol respektive bensin och gas.

Fordonslag	Bensin (L) och Etanol (L)		Bensin (L) och Gas (Nm ³)	
	L = liter		Nm ³ = normalkubikmeter	
Personbilar	1 697 351	3 252 672	67 352	155 584
Lastbilar	20 019	3 659	728 821	40 312
Totalt	1 717 370	3 256 331	796 173	195 896

8. Uppföljning av alkolås

Förordningen anger att de bilar som en myndighet köper in eller ingår leasingavtal om ska i största möjliga utsträckning vara utrustade med alkolås. Inför förra årets rapportering (inköp för 2011) skärpte Transportstyrelsen rutinerna så att varje myndighets bilar visas i systemet så att myndigheterna bil för bil kan ange förekomsten av alkolås, både för rapporteringsåret (2011) och för hela fordonsparken. Transportstyrelsen har enbart uppgift om alkolås som har fabriksmonterats. I övrigt är det helt upp till myndigheterna att ange vilka bilar som har eftermonterats med alkolås.

Liksom förra året är resultat något osäkert eftersom alla myndigheter inte rapporterat klart, trots påminnelser från Transportstyrelsen. Dessutom uppges det att det saknas interna rutiner för att hålla reda på vilka bilar som har alkolås (myndigheter som har ett stort antal bilar).

Statens Fastighetsverk uppger att alkolås inte fungerar vid sträng kyla eftersom de fryser igen och inte går att använda. En myndighet har också haft problem med att alkolåsen kräver att föraren måste "låta" och det kan krävas 10 inblåsningar innan bilen kan startas.

Kronofogdemyndigheten menar att alkolås inte ska installeras i deras tjänstebilar, däremot i förmånsbilarna. Kronofogden grundar detta beslut på att alkolås kan medföra en förhöjd hot- och våldsrisk för personalen vid förrättningsarbetet eftersom situationer kan uppkomma som kräver att personalen måste komma iväg fort.

I **Bilaga3_Alkolås2012** redovisas förekomsten av alkolås för 2012 års inköp inklusive leasing. Det framgår att i medeltal 30 % av bilarna är utrustade med alkolås. Det är en försämring jämfört med förra året då 44 % rapporterades.

Förordningen anger också att myndigheterna ska sträva mot att mer än 75 % av myndighetens totala fordonspark ska vara utrustad med alkolås från och

med 1 januari 2012. I **Bilaga4_AlkolåsTotalt** redovisas förekomsten av alkolås för myndigheternas hela fordonspark. Det framgår att endast 17 % av myndigheternas bilar är utrustade med alkolås. Endast 4 myndigheter (3 %) klarar regeringens strävan om att 75 % av bilarna ska ha alkolås från och med januari 2012.

Slutligen, baserat på de uppgifter som inkommit, finns det inget som tyder på att andelen alkolås kommer att öka. Det finns därför skäl att överväga om åtgärder behöver vidtas.

9. Särskilda skäl

Förordningen ger möjlighet att ange särskilda skäl om kraven är svåra att uppfylla. I **Bilaga5_SärskildaSkäl** redovisas de särskilda skäl som myndigheterna har angett. I bilagan framgår den bedömning som Transportstyrelsen har gjort, där ”grönt” betyder ett godtagbart skäl och ett ”rött” betyder ett särskilt skäl som inte accepterats av Transportstyrelsen. Det ska också noteras att Transportstyrelsens bedömningar blir subjektiva eftersom begreppet ”särskilda skäl” är svårt att bedöma.

12. Övrigt

Transportstyrelsen avser att i början av april skicka ut information till alla myndigheter som har rapporteringsplikt och informera om årets rapportering. Syftet med informationen är att påpeka bristerna och på så sätt bädda för ett bättre resultat nästa år.

Bilagor

Bilaga1_Pb
Bilaga2_LLB
Bilaga3_Alkolås2012
Bilaga4_AlkolåsTotalt
Bilaga5_SärskildaSkäl